

6. Korte bespreking per soort.

6.1. Duikers - Gaviidae

-Roodkeel/Parelduiker - *Gavia stellata/arctica*

Met ruim 5000 exemplaren verbeterden de duikers wederom hun records herfstjaar. Met name aan de Noord-Hollandse kust, waar normaliter de aantallen niet meer dan de helft belopen van die in de andere deelgebieden, werden nu veel meer vogels gezien dan de afgelopen jaren.

De eerste duiker van het najaar werd gezien op 27 aug bij West-Kapelle. Enige trek (met uurgemiddelden boven de 1) kwam in het waddengebied twee weken eerder op gang dan aan de Hollandse kust. Grofweg waren er in alle deelgebieden twee trekgolven waarneembaar: één medio nov en één in de tweede helft van december. De periode waarin de top van deze golven viel verschilde nogal per deelgebied.

De piek van de novembergolf viel in ZH en NH in periode 46, met op:

12 nov	Schev	157 N in 5 uur
	Hbz	52 Z en 10 N in 3 uur
13 nov	West-K	103 Z in 3 uur
	Schev	72 Z in 2 uur
	Hbz	112 Z en 6 N in 6 uur

In het waddengebied werden toen al vergelijkbare aantallen geteld, maar de piek viel hier pas in periode 48:

28 nov	Texel	69 Z en 3 N in 2 uur
29 nov	Texel	79 Z en 6 N in 2 uur

De decemborgolf bereikte haar top het eerst in NH, gevolgd door ZH en pas twee weken later door het waddengebied:

15 dec	Castr	91 Z en 5 N in 1 uur
17 dec	Schev	275 Z in 3 uur
30 dec	Texel	200 Z en 4 N in 3 uur

Aan de Hollandse kust werd 4,6% van alle duikers gedetermineerd; 11,9% hiervan betrof Parelduikers. Op Texel werd een veel groter aandeel op soort gebracht (27%) en het percentage Parelduikers lag hier veel lager (2,8%).

-IJsduiker - *Gavia immer*

Vanaf 13 nov 1 eerste winter ter plaatse in IJmuiden. (aanvaard door het CDNA)

-'grote duiker' - *Gavia immer/adamsii*

17 december 1 Z bij Castricum (niet aanvaard CvZ).

6.2. Futen - Podicipedidae

-Dodaars - *Tachybaptus ruficollis*

2 oktober 1 ter plaatse bij West-Kapelle
14 oktober 1 west bij Terschelling

-Fuut - *Podiceps cristatus*

Najaar 1983 bracht veel futen voor onze kust, ondanks het weinig optreden van vorst. Tegen de gewoonte in werden de meeste exemplaren in NH gezien (54% van het totaal, n=15.641). Dit kwam voornamelijk door het grote aantal ter plaatse aanwezige vogels in de derde week van december.

Het trekbeeld werd niet zichtbaar beïnvloed door de korte en vrij zwakke vorstperiode van eind november en begin december. In alle maanden werden Futen gezien, maar pas in november en december werden uurgemiddelden van meer dan 10 genoteerd. Aan de Hollandse kust was in de laatste twee weken van december een opvallende noordwaartse verplaatsing te zien. In Zuid-Holland viel deze piek in de derde decemberweek, in Noord-Holland in de vierde. Op de Wadden werden vooral in oktober en in december de grootste aantallen gezien. Alle Futen vlogen hier ZW. De beste uren waren:

15 dec	Castr	204 Z, 24 N en 60 tp (10-11 uur)
17 dec	Schev	5 Z, 390 N en 4 tp (09-10 uur)
		700 N (10-11 uur)
	Castr	77 Z en 2500 tp (13-14 uur)
18 dec	Noordwijk	4 Z en 1200 tp (12-13 uur)
	Texel	112 tp (14-15 uur)
21 dec	Hbz.	19 Z, 1 N en 323 tp (11-12 uur)
23 dec	Castr	469 tp (12-13 uur)

-Roodhalsfuut - *Podiceps grisegena*

Met een totaal van 172 lag het voorkomen van de Roodhalsfuut op hetzelfde niveau als andere jaren.

De eerste Roodhalsfuut werd al op 5 juli gezien bij Scheveningen. In de andere deelgebieden kwamen de eerste waarnemingen respectievelijk van 27 augustus (Hbz) en 16 augustus (Terschelling). In het Waddengebied en Noord-Holland kwamen de meeste waarnemingen uit oktober in Zuid-Holland echter uit december (41%, n=39). Nimmer werden meer dan 4 exemplaren in een uur gezien.

-Kuifduiker - *Podiceps auritus*

In het Waddengebied werd deze soort het meest waargenomen, te weten 13 exemplaren, die op 4 na allen in oktober langsvlogen. Noord-Holland liet slechts 6 Kuifduikers zien en in Zuid-Holland werd de soort niet waargenomen.

-Geoorde fuut - *Podiceps nigricollis*

28 nov	Hbz	1 N
14 okt	Tersch	1 W

'kleine futen' - *Podiceps auritus/nigricollis*

Ongedetermineerd kleine futen werden alleen op de Wadden en in Noord-Holland gezien, respectievelijk 3 en 7 exemplaren.

6.3. Stormvogelachtigen - Procellariidae

Zie hiervoor de bespreking in hoofdstuk 5.

6.4. Jan van Gent - *Sula bassana*

Zie hiervoor de bespreking in hoofdstuk 5.

6.5. Aalscholvers - Phalacrocoracidae

-Aalscholver - *Phalacrocorax carbo*

In juli vlogen bij Scheveningen enkele grote groepen Aalscholvers naar noord (14 juli: 248 N in 2 uur en 22 juli: 165 N in 1 uur), dit verschijnsel is reeds in eerdere verslagen geconstateerd (cf. Maas & den Ouden 1984). Ok het voorkomen gedurende het najaar past geheel in het voor de Aalscholver bekende trekbeeld; tamelijk regelmatig passerende enkelingen of groepjes met af en toe een grotere groep, zoals bijvoorbeeld op:

23 sep	Schev	66 Z in 1 uur
01 okt	West-K	55 Z in 1 uur (09-10 uur)
	Schev	54 Z in 1 uur (09-10 uur)
	Noordw	43 Z in 1 uur (10-11 uur)

Op de Waddeneilanden en aan de Noordhollandse kust reikte geen enkel uurtotaal boven de 10.

-Kuifaalscholver - *Phalacrocorax aristotelis*

Uit augustus en september kwamen de meeste waarnemingen, maar door of gebrekkige of geheel ontbrekende beschrijvingen werd een groot aantal hiervan niet aanvaard. De volgende waarnemingen waren voldoende gedocumenteerd om te worden aanvaard:

30 aug	Hbz	2 N	24 sep	IJm	2 tp
08 okt	Schev	1 Z	22 okt	Schev	1 tp
30 dec	IJm	2 tp			

Afgewezen werden de waarnemingen gedaan op:

14 aug	Hbz	1 tp	18 aug	Hbz	4 Z en 1 tp
05 sep	Hbz	1 Z	07 sep	Schev	1 tp
18 sep	Bergen	1 Z	19 sep	Schev	1 tp

6.6. Reigers en Lepelaars - Ardeidae en Plataleidae

-Grote Zilverreiger - *Egretta alba*

3 nov Schev 1 Z

-Blauwe reiger - *Ardea cinerea*

De meeste doortrek vond plaats in juli bij Scheveningen: 17 juli 41 Z in 2 uur
22 juli 57 Z in 3 uur

-Purperreiger - *Ardea purpurea*

23 jul	Schev	1 Z	26 jul	Schev	3 N
31 jul	Schev	1 Z en 3 N	15 aug	Schev	1 Z

-Lepelaar - *Platalea leucorodia*

02 jul Schev 1 N 23 sep Schev 7 Z
01 okt Schev 8 Z

-Flamingo - *Phoenicoterus ruber*

03 nov Schev 1 Z

6.7. Eendachtigen - *Anatidea*

-Knobbelzwaan - *Cygnus olor*

Vooral waargenomen in juli (Wadden 2, Noord-Holland 16 en Zuid-Holland 23), uit augustus slechts 3 waarnemingen, uit september 1, uit oktober 8 (met in totaal 23 exemplaren), uit november 2 en uit december 4 (met 21 exemplaren).

-Kleine Zwaan - *Cygnus columbarius bewickii*

30 okt Texel 14 Z 11 nov Texel 2 Z
12 okt West-K 1 N

-Rietgans - *Anser fabalis*

Alleen bij Scheveningen waargenomen, op 12 november 85 Z en 5 uit zee (in 3 uur), in december 4 waarnemingen met op de 16e 33 Z en op de 20e 50 uit zee.

-Kleine Rietgans - *anser brachyrhynchus*

01 okt Schev 14 Z 12 nov Schev 1 Z
16 dec Schev 4 Z 17 dec Schev 57 Z

-Grauwe Gans - *Anser anser*

De enige noemenswaardige verplaatsingen van deze soort werden in Zuid-Holland vastgesteld. Te weten 98% van alle exemplaren (n=1973). Hier vielen vrijwel alle uren in de tweede week van november. De meeste exemplaren werden gezien in de volgende uren:
10 nov Schev 12-13 uur 180 Z
12 nov Schev 08-09 uur 404 Z
13 nov West-K 09-10 uur 457 Z
Schev 09-10 uur 158 Z

-Kolgans - *Anser albifrons*

Vooral bij Scheveningen waargenomen in december, de meeste op 17 december: 170 Z in 2 uur.

-Brandgans - *Branta leucosia*

Tamelijk sterke doortrek alleen bij Scheveningen in de tweede week van november:
10 nov 190 Z in 1 uur 12 nov 1281 Z in 4 uur

-Rotgans - *Branta bernicla*

Met ruim 10.000 exemplaren is 1983 het twee-na-beste jaar voor de Rotgans uit de CvZ historie. Er waren twee perioden met sterke doortrek. De eerste viel in periode 39 en 40 en begon bij Scheveningen een dag eerder dan in Noord-Holland. In het waddengebied werd toen een piekje van noordwaarts vliegende vogels waargenomen. De tweede golf viel in de perioden 42-44, maar werd in Zuid-Holland niet opgemerkt; de beste dagen hierbij waren 21 en 22 oktober. Een derde piek in de uurgemiddelde grafiek van het Waddengebied in periode 48 wordt veroorzaakt door slechts één uur: 29 nov Texel 72 Z.

De beste dagen waren:

30 sep Schev 897 Z en 42 N in 6 uren
01 okt Schev 792 Z in 8 uren
Hbz 324 Z en 120 N in 4 uren
02 okt Schev 409 Z in 10 uren
Hbz 325 Z in 10 uren
21 okt Hbz 914 Z in 9 uren
Vlie 251 W in 7 uren
Schier 575 W in 5 uren
22 okt Hbz 429 Z in 10 uren
Texel 220 Z in 3 uren
Schier 244 W in 5 uren

-Witbuikrotgans - *Branta bernicla hrota*

21 dec Schev 1 Z

-Nijlgans - *Alopochen aegyptiacus*

11 jul Texel 5 N 23 aug Schev 2 Z

-Bergeend - *Tadorna tadorna*

De aantallen Bergeenden waren in 1983 wat aan de lage kant, wat vooral werd veroorzaakt door een wat tegenvallende ruitrek in juli. Die ruitrek was in Zuid-Holland op zijn sterkst in periode 28 (8,0 per uur), maar in Noord-Holland in periode 30 (48 per uur). Enige herfst terk werd waargenomen in de tweede helft van september aan alle posten, maar het sterkst in Zuid-Holland; begin november in Zuid-Holland en half december weer aan alle posten. De beste dagen waren:
28 juli Hbz 192 Z in 3 uren
21 sep Schev 192 Z in 5 uren
Noordw 72 Z in 2 uren
17 dec Schev 46 Z in 3 uren

-Casarca - *Casarca ferruginea*

11 jul Hbz 1 N

-Smient - *Anas penelope*

De eerste Smienten werden gezien op 6 juli (4 N, Texel). Na de tweede helft van augustus vlogen vrij regelmatig kleine groepjes naar zuid (in Zuid-Holland en op de Wadden) dan wel noord (Noord-Holland). De beste trek-dagen waren:
12 nov West-K 139 Z in 4 uren
11 dec Texel 93 Z in 2 uren
31 dec Hbz 157 N in 4 uren

-Kraakeend - *Anas strepera*

Vooral gezien in de periode september-november; de meeste exemplaren passeerden bij Scheveningen (max. 6 in één uur, op 10 september).

Wintertaling - *Anas crecca*

Op slechts twee dagen werd enige doortrek vastgesteld:
24 sep Schev 106 Z in 3 uren
Hbz 52 Z in 3 uren
22 okt Schier 48 W in 3 uren

-Wilde Eend - *Anas platyrhynchos*

Alleen bij Scheveningen en West-Kapelle trokken flinke aantallen Wilde Eenden langs:
12 nov West-K 246 Z in 3 uren
Schev 111 Z in 4 uren

-Pijlstaart - *Anas acuta*

In september passeerden de grootste groepen:
20 sep Hbz 35 Z
22 sep Schev 117 Z
Tersch 21 W

-Zomertaling - *Anas querquedula*

16 jul Hbz 2 N 2 okt Schev 2 Z

-Slobeend - *Anas clypeata*

Vooral bij Scheveningen gezien op de volgende dagen:
02 aug 28 N in 1 uur
02 okt 25 N in 1 uur
07 nov 49 Z in 1 uur

-Tafeleend - *Aythya ferina*

Behalve een kleine trek golf in oktober bij Schiermonnikoog (29e: 107 W in 2 uren) werd nauwelijks iets van doortrek van deze soort opgemerkt.

-Kuifeend - *Aythya fuligula*

Ook de Kuifeend werd niet veel gezien, de meeste op de volgende dagen:
01 okt Hbz 76 Z en 106 N in 2 uren
23 okt Schier 56 W in 2 uren
12 nov Schev 46 Z in 2 uren

-Toppereend - *Aythya marila*

Tweemaal werd in juli een Toppereend waargenomen (de 17e: Hbz 1 N; de 30e: Texel 1 N). De sterkste doortrek werd traditioneel vastgesteld in oktober op de Waddeneilanden:
01 okt Texel 185 Z 14 okt Tersch 86 W

Van de Hollandse kust was slechts de waarneming van 31 december vermeldenswaardig: Hbz 79 N in 1 uur.

-Brilduiker - *Bucephala clangula*

Het najaar van 1983 leverde een groter aantal Brilduikers op dan gewoonlijk. Dit was met name het geval in het Waddengebied, zoals blijkt uit het volgende.

In de periode 1974/79 werden in een najaar gemiddeld 446 brilduikers waargenomen, het najaarstotaal van 1983 was 618. Per deelgebied bedroeg het gemiddeld aantal vogels per herfst voor ZH 168 (1983: 204), NH 195 (1983: 149) en voor het Waddengebied 84 (1983: 265). Het hoge najaarstotaal voor het Waddengebied kwam voor bijna 50% voor rekening van 1 dag, 11 nov.

Nadat de eerste Brilduikers was gezien op 25 sep bij Schev (1 Z), duurde het tot de vierde week van okt (periode 43) voordat langs de hele kust gerichte trek plaats had:

23 okt Schev 27 Z in 3 uren
Hbz 21 Z in 3 uren
Schier 13 W in 1 uur

Ook op 29 okt werd op Schier nog trek geregistreerd: 26 W in 2 uren. De sterkste trek vond echter plaats in nov met als uitschieter dus de 11e: 128 Z in 2 uur bij Texel. De dag erna trokken ook bij zuidelijker gelegen telposten vrij veel Brilduikers langs:

12 nov West-K 19 Z in 2 uren
Schev 47 Z in 4 uren
Hbz 16 Z in 18 N in 3 uren

-Eiderend - *Somateria mollissima*

Zie hiervoor de bespreking in hoofdstuk 5.

-IJseend - *Clangula hyemalis*

Deze soort werd niet veel waargenomen. De eerste waarnemingen kwamen uit september (22e: Terssch 1 W; 30e: Callantsog 1 N). Het hoogste uurtotaal bedroeg 3 exemplaren (13 nov: Hbz. 3 N; 18 dec: Texel 3 Z).

-Zwarte Zeeend - *Melanitta nigra*

De aantallen Zwarte Zeeenden bleven ook in het najaar van 1983 aan de lage kant. Aan de Hollandse kust was de soort haast schaars te noemen, bij West-Kapelle en op de Wadden was de situatie wat beter. De hoogste uurtotalen werden echter alleen bij de telposten in het laatstgenoemde gebied genoteerd.

De in vele jaren vastgestelde ruitrek van mannetjes in augustus langs de Waddeneilanden bleef dit jaar onopgemerkt, het duurde hier tot diep in september voordat tamelijk sterke doortrek op gang kwam. Een tweetal dagen sprongen er deze herfst in positieve zin uit:

22 sep Terssch 2.595 W in 9 uren
22 okt Vlie 2.144 W in 9 uren
Schier 800 tp

In de resterende tijd werden ook vanaf de Waddeneilanden geen opmerkelijke verplaatsingen meer vastgesteld.

Aan de hele Hollandse kust behoren uren met meer dan 100 Zwarte Zeeenden tot de uitzonderingen. De piek in de uurgemiddelden grafiek voor Noord-Holland in periode 27 werd veroorzaakt door een gering aantal waarnemingsuren in dat tijdvak. In oktober werden bij de Hbz en West-Kapelle de meeste exemplaren waargenomen:

02 okt Hbz 356 N in 3 uren
09 okt West-K 379 Z in 2 uren
30 okt West-K 312 Z in 2 uren

-Grote Zeeend - *Melanitta fusca*

Het totaal aantal Grote Zeeenden lag dit najaar op een zeer hoog niveau. In de recente jaren werden alleen in 1981 bij evenveel vogels gezien. De eerste exemplaren van het najaar werden in ZH, NH en op de Wadden respectievelijk op 13 aug (Schev), 15 jul (Hbz) en 7 jul (Texel) gezien. Met uitzondering van een duidelijke piek zuidwaarts vliegende vogels in de tweede week van juli in Noord-Holland werd het voorkomen langs de Hollandse kust pas vanaf eind okt frequent. Vooral in Noord-Holland werden toen, en in begin nov veel noordwaarts vliegende vogels gezien. Verreweg de meeste werden, zoals gebruikelijk in het najaar, in het Waddengebied vastgesteld (55%, n=1.531). De beste uren waren:

22 okt Hbz 27 N (13-14 uur)
Texel 43 Z, 1 N (12-13 uur)
Vlie 37 Z (16-17 uur)
12 nov Schev 17 Z (09-10 uur)

-Noordje - *Mergus albellus*

Eerste waarneming op 16 okt (Castr 1 Z), de meeste exemplaren in dec bij Schev (11).

-Middelste Zaagbek - *Mergus serrator*

Het totaal aantal waargenomen Middelste Zaagbekken lag dit jaar vrij hoog, te weten op bijna 2400. Alleen in de herfst van 1981 werden er meer waargenomen. De eerste waarnemingen werden verricht op 02 jul (Hbz), 03 aug (Schev) en 22 sep (Tersch). Pas vanaf de derde week in sep komen de presentiepercentages in de drie deelgebieden boven de 10 uit en ook komen dan de uurgemiddelden op een redelijk niveau. In alle deelgebieden worden de hoogste uurgemiddelden in de eerste helft van nov vastgesteld. Zoals gebruikelijk vliegen hierbij aan de Hbz veel exemplaren noordwaarts, terwijl de andere posten vooral zuidwaartse trek vaststelden. Verreweg de meeste Middelste Zaagbekken werden in Zuid-Holland gezien (47%, n=2.387), terwijl in het Waddengebied slechts 22% werd waargenomen. De beste uren waren:

21 okt Schev 37 Z (09-10 uur)
22 okt Schier 26 Z en 1 N (08-09 uur)
09 nov Hbz 42 Z en 29 N (08-09 uur)

-Grote Zaagbek - *Mergus merganser*

Doortrek van geringe omvang langs de hele kust rond 13 nov (Texel: 8 Z; Hbz: 3Z, 2N; Schev: 18 Z, 1 N). Nadien alleen nog waarnemingen bij Schev; de meeste op 1 dec (33 Z in 2 uren).

6.8. Steltlopers - *Charadriidae*

-Scholekster - *Haematopus ostralegus*

Enige zuidwaartse trek van Scholeksters werd alleen aan de Zuidhollandse kust waargenomen. Deze vond plaats in de periode eind jul tot half aug. De beste dagen waren:

30 jul Schev 459 Z en 22 N
07 aug Schev 262 Z en 2 N
18 aug Schev 312 Z en 1 N

-Kievit - *Vanellus vanellus*

De Kievit gaf twee doortrekpieken te zien waarvan de laatste, en de sterkste, half dec viel. In het Waddengebied werd van deze verplaatsing vrijwel niets gezien. Opvallend was dat er aan de Hbz ook begin dec grote aantallen werden waargenomen. De beste dagen waren:

01 okt West-K 1048 Z in 4 uren
Schev 534 Z in 4 uren
Noordw 24 Z in 1 uur
Hbz 561 Z in 4 uren
03 dec Hbz 1785 Z in 4 uren
14/15 dec Schev 5606 Z in 7 uren
Hbz 2165 Z in 3 uren

-Bontbekplevier - *Charadrius hiaticula*

Alleen in Zuid-Holland werd de Bontbekplevier regelmatig waargenomen. Alle waarnemingen op 1 nov (Hbz Schev 1 Z) werden in de periode jul-okt gedaan en had den meestal betrekking op enkele exemplaren per uur. De sterkste trek werd geregistreerd op:

10 sep West-K 41 Z in 2 uren
Schev 80 Z in 5 uren
Hbz 30 Z in 2 uren
20 sep Schev 141 Z in 8 uren

-Kleine Plevier - *Charadrius dubius*

07 jul Schev 3 Z
06 sep Hbz 2 Z
26 jul Schev 1 N
28 sep Hbz 1 Z

-Strandplevier - *Charadrius alexandrinus*

09 aug Schev 1 Z
21 aug Schev 1 Z
17 aug Terssch 2 tp

-Zilverplevier - *Pluvialis squatarola*

Zilverplevieren werden voornamelijk waargenomen in de periode aug-okt. Van enige trek kon nauwelijks gesproken worden, de aantallen kwamen zelden boven de tien per uur uit. Enige goede dagen waren:

03 sep Schev 54 Z in 8 uren
12 sep Hbz 14 Z in 2 uren
22 sep Terssch 43 Z in 2 uren

-Goudplevier - *Pluvialis apricaria*

De grote aantallen Goudplevieren werden, zoals gebruikelijk, veroorzaakt door slechts enkele zeer goede uren. Hierbuiten werden slechts zelden Goudplevieren waargenomen (presentie ZH: 6%; NH: 4%; Wadden: 3%).

15 dec Schev 1241 Z (10-11 uur)
Hbz 1000 Z (10-11 uur)

-Kanoetstrandloper - *Calidris canutus*

Eind juli werd er aan de Hbz een opvallende noordwaartse verplaatsing waargenomen (138 N en 11 Z in 4 uren). In ZH en op de Wadden werd hiervan niets waargenomen. Enige zuidwaartse trek werd bij West-K geregistreerd op 18 sep (228 Z in 2 uren). De beste dag bij Schev was 19 okt met 45 Z in 4 uren.

-Drieteenstrandloper - *Calidris alba*

Van deze soort werd geen noemenswaardige verplaatsing waargenomen. De aantallen naar zuid en naar noord ontlepen elkaar nauwelijks en in de regel werden er veel meer exemplaren tp geregistreerd. Hoogste aantallen tp waren:

Schev 209 op 5 dec

IJm 150 op 30 dec

Tersch 135 op 16 aug en 143 op 12 okt

-Kleine Strandloper - *Calidris minuta*

Vooraf waargenomen bij Schev in sep (13 Z en 18 tp) en okt (5 Z). Meerdere exemplaren voorts op 13 sep: Hbz 8 Z; 1 okt: IJm 7 tp. Laatste waarneming op 19 okt bij Schev (2 Z).

-Temmincks Strandloper - *Calidris temminckii*

20 aug Hbz 1 Z

-Krombekstrandloper - *Calidris ferruginea*

Tussen de eerste waarneming (22 jul Hbz 3 Z) en de laatste (22 okt Schev 4 Z) slechts incidenteel waargenomen.

-Paarse Strandloper - *Calidris maritima*

Alleen tp werd deze soort in enige aantallen waargenomen, voornamelijk in dec. De seizoensmaxima waren:

West-K 35 tp (26 dec)

Schev 46 tp (21 dec)

IJm 76 tp (30 dec)

Hbz 4 tp (13 nov)

-Kemphaan - *Philomachus pugnax*

16 juli 75 exx. Z bij Schev in 1 uur, verder geen vermeldenswaardige verplaatsingen van deze soort.

-Watersnip - *Gallinago gallinago*

Doortrek vond in alle maanden plaats, de meeste waarnemingen komen echter uit de periode sep-nov. De dagen met de meeste trek waren:

20 aug Hbz 41 Z in 1 uur

21 sep Hbz 44 Z in 1 uur

18 okt Hbz 39 Z in 2 uren

12 nov Hbz 37 Z in 2 uren

-Houtsnip - *Scolopax rusticola*

11 nov Texel 1 uit zee

-Grutto - *Limosa limosa*

Vijf waarnemingen uit juli (op de 25e 19 Z in 1 uur bij Schev) en 1 waarneming uit sep (Vlie 25e 1 W).

-Rosse Grutto - *Limosa lapponica*

Ook van deze soort werden alleen in ZH enige aantallen van betekenis waargenomen. De grootste verplaatsing werd geregistreerd eind jul (31e Schev 381 Z in 8 uren). De laatste Rosse Gruttos werden gemeld op 22 nov bij Schev, 14 dec bij de Hbz en 7 nov op Texel.

-Regenwulp - *Numenius phaeopus*

Met uitzondering van Schev werd de Regenwulp op de telposten slechts sporadisch waargenomen. De Regenwulp werd hoofdzakelijk in de periode jul-sep waargenomen met het zwaartepunt eind jul-begin aug. De enige waarnemingen in okt werden bij Schev gedaan (7 okt: 1 Z; 11 okt: 1 Z). De beste uren waren:

25 jul Schev 19 Z 18-19 uur

12 aug Schev 35 Z 16-17 uur

13 aug Hbz 16 Z 09-10 uur

-Wulp - *Numenius arquata*

Hoewel de Wulp het gehele jaar werd waargenomen betrof het alleen in dec grotere aantallen. De verplaatsing vond plaats vlak na een korte vortperiode:

15 dec Schev 360 Z in 6 uren

Castr 15 Z in 1 uur

17 dec Schev 85 Z en 2 N in 4 uren

Castr 2 Z in 1 uur

Hbz 70 Z in 2 uren

-Zwarte Ruiter - *Tringa erythropus*

22 jul Hbz 1 N

24 jul Schev 2 Z

20 aug Hbz 1 Z

10 sep Hbz 1 Z

09 okt Tersch 1 W

-Groenpootruiter - *Tringa nebularia*

Groenpootruiters werden alleen in jul, aug en sep gezien, en wel voornamelijk in Zuid-Holland. Meestal betrof het slechts enkele exemplaren per uur. Slechts 2x werden er meer dan 3 exx. in uur waargenomen, nl: 28 jul Schev 21 Z 07-08 uur

02 sep Schev 12 Z 18-19 uur

-Tureluur - *Tringa totanus*

Van deze soort werd, 1 uur uitgezonderd, geen noemenswaardige trek waargenomen. De hoge aantallen in ZH worden veroorzaakt door 1 uur bij Schev (16 jul 20-21 uur 890 Z). Ook in voorgaande jaren werden in jul tijdens de avonduren de grootste aantallen gezien.

-Witgatje - *Tringa ochropus*

07 jul Texel 6 Z

11 jul Hbz 1 Z

Texel 1 Z

-Bosruiter - *Tringa glareola*

20 aug Hbz 4 Z

-Oeverloper - *Actitis hypoleucos*

Zowel in NH als op de Wadden werd deze soort slechts in 4 uren waargenomen (resp. 8 en 16 exx.). Dit staat in schril contrast met ZH, waar de Oeverloper in 62 uren werd geregistreerd (175 exx.). Het hoogste aantal werd genoteerd bij Schev, waar op 18 aug 26 Oeverlopers tp verbleven.

-Steenloper - *Arenaria interpres*

Van gerichte trek van Steenlopers was geen sprake. Aan de Zuidhollandse kust lagen de tp verblijvende aantallen dit jaar vrij laag, zo werden er van IJm nooit meer dan 60 exx. (4 dec) gemeld, terwijl het maximum bij de Hbz 116 betrof (28 nov). Mogelijk wordt dit veroorzaakt doordat het aantal ingestuurde kaarten van IJmuiden laag is. Bij de andere telposten waren de tp maxima als volgt:

West-K 60 (29 aug)

Schev 20 (5 dec)

Huisd 60 (29 nov)

-Kluut - *Recurvirostra avosetta*

15 okt Hbz 1 Z 08-09 uur

21 okt Hbz 4 Z 09-10 uur

26 okt Hbz 1 Z 09-10 uur

-Rosse Franjepoot - *Phalaropus fulicarius*

11 okt Schev 1 Z (niet aanvaard CvZ)

6.9. Jagers- Stercorariidae

-Grote jager- *Stercorarius skua*

Dit najaar werden uitzonderlijk veel Grote Jagers gezien. Normaal komen de totalen nauwelijks boven de 150 per seizoen, terwijl dit keer ruim 400 vogels genoteerd werden. Vooral opmerkelijk waren de hoge aantallen in ZH, waar de meeste exemplaren langs kwamen (51% n= 423). Dit lijkt een duidelijk nieuw fenomeen, vergeleken met vroegere jaren, toen NH en het Waddengebied steeds de meeste Grote Jagers te zien gaven.

De eerste exemplaren werden resp. op 3 sep (Schev), 2 aug (Hbz) en 14 aug (Tersch) gezien. De laatste op 26 dec (West-K en Noordw), 31 dec (Hbz) en 29 nov (Texel). De beste dagen vielen steeds samen met harde wind uit west tot noordwest.

12 sep Schev 38 Z, 10 N en 1 tp in 11 uren
Hbz 4 Z en 12 N in 8 uren
13 sep Hbz 20 N
11 okt Schev 22 Z en 3 N in 11 uren
17 okt Schev 21 Z in 7 uren

-Middelste jager - *Stercorarius pomarinus*

Ook voor de Middelste Jager was herfst 1983 een goed seizoen. Voor het eerst sinds 1979 werden er meer dan 200 exx. in een half jaar gezien. Zoals bij deze soort gebruikelijk werden in NH duidelijk minder vogels gezien dan in ZH en het Waddengebied, te weten slechts 12% (n=207) van het totaal tegen respectievelijk 48% in ZH en 40% op de Wadden. De eerste exemplaren werden waargenomen op 3 sep (Maasvlakte), 5 sep (Hbz) en 13 sep (Texel). De laatste op 26 dec (Noordw en Hbz) en op 28 okt (Schier).

De percentages als juveniel gedetermineerde vogels waren voor ZH, NH en Wadden achtereenvolgens 31% (n=99), 32% (n=25) en 63% (n=83).

De beste dagen vielen wel samen met sterke aanlandige wind, maar lang niet alle stormen leverden Middelste Jager, hetgeen moge blijken uit onderstaand overzicht:

17 okt Schev 18 Z in 7 uren
West-K 12 Z in 4 uren
Texel 10 Z in 6 uren
28 okt Schier 35 W in 6 uren

-Kleine Jager - *Stercorarius parasiticus*

Kleine Jagers werden dit seizoen niet in uitzonderlijk grote aantallen waargenomen. De eerste exemplaren verschenen voor de kust op 1 aug (Schev), 2 aug (Hbz) en 29 jul (Texel); de laatste op 27 dec (West-K), 31 dec (Hbz) en 31 okt (Texel). Alle verplaatsingen van betekenis traden op in de maanden sep en okt, waarbij zoals gebruikelijk in ZH en bij de Wadden vooral zuidwaartse trek werd waargenomen en in NH vooral noordwaartse trek. De uurgemiddelden kwamen slechts incidenteel boven de 2. De beste uren waren:

28 okt West-K 09-12 uur 16+22+20 Z
09 okt Tersch 14-15 uur 21 W

-Kleinste Jager - *Stercorarius longicaudus*

22 sep Tersch 1 juv. W (in behandeling CDNA)

6.10. Meeuwen en Sterns - *Laridae*

-Zwartkopmeeuw - *Larus melanocephalus*

Eén waarneming uit jul (11e, Hbz), vervolgens 4 uit aug (3x Schev, 1x Hbz). Uit sep drie waarnemingen, alle van Schev, in okt 2x een le jaars aldaar en 1 ex. bij de Hbz, tot slot op 26 dec 1 adult tp bij Schev.

-Dwergmeeuw - *Larus minutus*

In 1983 werd de Dwergmeeuw regelmatig waargenomen, het totaal aantal (4089) lag op het niveau van 1981 en 1982 (6253 en 5061).

In jul en aug was de Dwergmeeuw nog een vrij zeldzame verschijning, waarna de presentie van deze soort in sep in het noorden al snel opliep terwijl in het zuiden pas in okt regelmatig Dwergmeeuwen werden waargenomen. Hierna stegen de aantallen langzaam verder om het maximum eind okt te bereiken. De aantallen namen in nov snel af, hoewel de Dwergmeeuw tot eind dec nog regelmatig werd waargenomen. Een opvallende noordwaartse verplaatsing deed zich voor op 19 nov (15 Z en 112 N) aan de Hbz, waarvan op de andere telposten niets werd waargenomen (West-K 12 Z en 3 N; Texel 7 Z en 2 N). De beste dagen waren:

28 okt West-K 207 Z en 5 N in 3 uren
Schier 211 Z en 2 N in 5 uren
30 okt West-K 443Z in 3 uren
Schev 12 Z in 1 uur
Hbz 146 Z en 29 N in 4 uren
Texel 145 Z en 2 N in 4 uren

Zowel de onvolwassen als de volwassen Dwergmeeuwen passeerden gespreid over de hele periode. Duidelijke verschillen in trektijd lieten zich niet zien, hoewel de jonge vogels in nov en dec in het Waddengebied

nog maar sporadisch werden waargenomen (1x in nov en 2x in dec). De leeftijdsverdeling van de Dwergmeeuw gaf een patroon te zien van een verhoudingsgewijze toename van het aantal jonge vogels naarmate het telgebied zuidelijker ligt.

ZH adult : onvolwassen = 1 : 2,2 (n= 1188)
NH adult : onv. = 1 : 3,2 (n= 661)
Wadden adult: onv. = 1 : 4,8 (n= 768)

-Vorkstaartmeeuw - *Larus sabini*

12 sep Hbz 1 juv. N (aanvaard CvZ)
19 sep Den Helder 1 ad. Z (niet aanvaard CvZ)
22 sep Tersch 2 juv. W (aanvaard CvZ)
28 nov Hbz 1 juv. Z (aanvaard CvZ)

-Grote Burgemeester - *Larus hyperboreus*

05 jul Castr 1 2ekj. N
08 jul Schev 1 2ekj. tp
14 okt West-K 1 ad. tp
30 nov Schev 1 2ekj. tp
02 dec IJm 1 lekj. tp
17-31 dec Schev 1 lekj. tp
31 dec Hbz 1 lekj. N

-Kleine Burgemeester - *Larus glaucooides*

14-16 dec Amsterdam 1 lekj. tp (aanvaard CDNA)
31 dec Hbz 1 lekj. tp (in behandeling CDNA)

-Kleine Mantelmeeuw - *Larus fuscus*

In het Waddengebied werden in het begin van aug veel westwaarts vliegende Kleine Mantelmeeuwen gezien. In deze periode waren er aan de Hollandse kust veel minder vogels, terwijl er tot begin sep geen overheersende trekrichting valt aan te wijzen. Fourageervluchten bepalen het beeld. De sterkste doortrek vindt plaats in begin sep, gevolgd door een tweede golf rond half okt. Hierna vallen de aantallen snel terug; vanaf de laatste week van okt is de soort een schaarse verschijning geworden. Er zijn nog vier dec waarnemingen: aan de Hbz op de 21e en bij Schev op de 10e, 15e en 29e.

Goede dagen met veel Kleine Mantelmeeuwen vielen vrijwel zonder uitzondering stormachtige omstandigheden

04 sep Schev 500 Z in 12 uren
Hbz 2430 Z en 71 N in 8 uren
05 sep Schev 835 Z in 13 uren
09 okt Tersch 449 W in 4 uren
17 okt Schev 668 Z in 10 uren
Hbz 446 Z in 10 uren
19 okt Schev 364 Z in 8 uren
Hbz 526 Z in 8 uren

In totaal werden 20.380 Kleine Mantelmeeuwen op leeftijd gedetermineerd (= ca. 80%), hiervan was 14% le jaars; 3% onvolwassen en 83% adult.

-Grote Mantelmeeuw - *Larus marinus*

De meeste Grote Mantelmeeuwen werden gezien in het Waddengebied. Vanaf begin sep was de soort een algemene verschijning langs de kust, met uurgemiddelden tussen de 5 en 10 exx./uur. Tot eind okt overheerste een zuidelijke (westelijke) vliegrichting, maar daarna ontbrak een duidelijke trend. Alleen op enkele goede dagen overheerste een zuidelijke richting nog duidelijk. Veel van deze betere dagen vielen samen met of vlak na de passage van diepe depressies. Overigens waren er weinig exceptioneel goede uren, slecht 2 uren met meer dan 100 exemplaren. De beste dagen waren:

13 okt Tersch 175 W in 3 uren
18 okt Texel 104 Z in 2 uren
31 okt Hbz 194 Z en 43 N in 3 uren
08 dec Schev 153 Z in 1 uur
30 dec Texel 129 Z in 3 uren
31 dec Hbz 221 Z in 5 uren

De Grote Mantelmeeuw werd dit jaar gelukkig ook tijdens een groot aantal uren geteld in ZH. Omdat dit nog niet op alle posten consequent gebeurd, is de mogelijkheid tot vergelijking niet optimaal. Het lijkt er echter op, dat de soort voor het zuidelijke deel van onze kust wat minder algemeen is dan in het noorden.

Er werden in totaal 9438 Grote Mantelmeeuwen op leeftijd gebracht, hiervan was 81% adult, 5% onvolwassen en 14% le jaars. Deze percentages vertoonden nauwelijks verschillen tussen de deelgebieden.

-Zilvermeeuw - *Larus argentatus*

Daar er onvoldoende systematisch op deze soort is geteld, kunnen we er niets over zeggen. De indruk bestaat dat ze wel altijd aanwezig waren.

-Geelpootmeeuw - *Larus cachinnans*

21 sep Schev 1 ad. tp

-Stormmeeuw - *Larus canus*

Zoals normaal werden alleen in NH systematisch Stormmeeuwen bijgehouden. Het beeld was normaal met hoge aantallen in jul, lage in aug en sep en vanaf okt weer hogere aantallen. Van een overheersende trekrichting was geen sprake: 52% vloog zuid, 43% noord en 5% verbleef tp (n= 9627).

In totaal werden 8410 Stormmeeuwen op leeftijd gedetermineerd. Hiervan was 9% in zijn eerste kalenderjaar, 5% in zijn tweede en 86% in het adulte kleed. De beste uren waren:

21 okt Castr 22 Z en 289 N 10-11 uur
Hbz 34 Z en 220 N 12-13 uur
30 dec Hbz 711 Z en 234 N 15-16 uur

-Kokmeeuw - *Larus ridibundus*

Kokmeeuwen werden alleen in NH en bij de Wadden systematisch geteld. In NH werden in totaal gemiddeld 27 exx. per uur waargenomen, op de Wadden 30. Duidelijke trekpieken traden op midden jul, eind okt en half nov in Noord-Holland en vooral eind okt op de Wadden. Zowel in NH als op de Wadden werd 9% van de Kokmeeuwen als lekj genoteerd (n is resp. 8183 en 9786). De beste uren:

20 sep Hbz 622 Z 08-09 uur
22 okt Vlie 631 Z en 1 N 09-10 uur
23 okt Castr 850 Z 10-11 uur

-Drieteenmeeuw - *Rissa tridactyla*

Voor de Drieteenmeeuw in 1983 geen uitzonderlijk goed jaar geweest. In beide voorafgaande herfstten werden elk ruim 16.000 vogels waargenomen, terwijl dit jaar slechts 12.000 exemplaren te zien gaf.

De eerste Drieteenmeeuwen werden zoals gebruikelijk al in jul gezien (Scheveningen en Texel). In aug en sep blijft het voorkomen nog vrij incidenteel van aard, met uitzondering van de stormdepressie van 12 en 13 sep, toen in ZH 51 vogels (in 21 uren), in NH 216 (in 16 uren) en op de Wadden 72 (in 6 uren) werden waargenomen.

Echte pieken met uurgemiddelden van 50 of meer kwamen echter pas eind okt en eind nov voor in NH en op de Wadden, terwijl in laatstgenoemde gebied ook de laatste week van dec flinke aantallen te zien gaf. In ZH, waar duidelijk minder Drieteenmeeuwen langsvlogen (20%, n= 11.780), kwamen de uurgemiddelden nooit boven de 30 vogels. Vrijwel alle vlogen naar zuid en de pieken vielen half okt, eind nov en eind dec.

In ZH, NH en op de Wadden werden respectievelijk 1573, 2101 en 2789 Drieteenmeeuwen op leeftijd gedetermineerd. De percentages lekj. vogels hieronder waren schtereenvolgens 27%, 36% en 46%, terwijl de percentages adulten resp. 68%, 64% en 53% degroegen. Naarmate er noordelijker werd waargenomen leek dus een groter aandeel van de aanwezige Drieteenmeeuwen onvolwassen te zijn. De beste uren waren:

28 okt Schler 13-17 uur 634+539+672+219 W
30 okt Hbz 08-09 uur 1 Z en 561 N
27 nov Hbz 11-13 uur 311+300 N

-Reuzenster - *Sterna caspia*

02 sep Schev 1 Z (aanvaard CvZ)

-Lachster - *Gelochelidon nilotica*

17 aug Schev 2 Z (in behandeling CDNA)

-Grote Stern - *Sterna sandvicensis*

Nimmer in de geschiedenis van de CvZ zijn er zo weinig Grote Sterns in het najaar waargenomen als dit jaar. Het tot dusver slechtste najaar was 1974, toen in ongeveer een gelijk aantal uren ruim 40.000 vogels langskwamen tegen slechts 27.000 dit seizoen.

Verder was opvallend het ontbreken van enig trekpatroon: tot in sep vlogen nu weer eens forse aantallen naar zuid, dan weer naar noord. Dit verschijnsel zette

zich voort totdat de soort nagenoeg verdwenen was voor onze kust. Slechts tijdens een laatste trek golfje eind sep was sprake van een duidelijke voorkeursrichting(Z). De lagere uurgemiddelden van ZH ten opzichte van NH worden grotendeel veroorzaakt door een veel groter aantal uren in ZH in het begin van dit najaar. De topdagen van de sep golf waren:
21 sep Schev 637 Z in 9 uren
23 sep Schev 789 Z in 9 uren
25 sep Hbz 106 Z in 3 uren
Texel 162 Z in 3 uren

De laatste vogels werden gezien op 30 okt bij Went K en aan de Hbz en op 9 nov bij Texel.

-Visdief/Noordse Stern - *Sterna hirundo/paradisea*

Voor de 'noordse dief' was 1983 een bijzonder matig jaar. Alleen de herfstten van 1974 en 1976 leverden nog minder exemplaren op (resp. 69.923 en 42.613, in 1983 70.532). Overgens gold dit niet alleen voor de 'noordse dief', ook de andere sterns deden het in de herfst van 1983 slecht.

Verschillend met andere jaren was het weinig geconstateerde trekpatroon; de doortrek verliep tamelijk gespreid en de meest opvallende trek golf trad pas in de voorlaatste week van sep op (periode 38). Normaal vindt de sterkste doortrek plaats midden aug of anders in de laatste week van die maand en begin sep. De aantallen waren het hoogst aan de Zuidhollandse kust en dan vooral bij Schev. Dit is de laatste jaren steeds het geval geweest. De volgende dagen gaven hier de beste trek te zien:

30 aug 1082 Z en 1615 N in 3 uren
06 sep 1285 Z in 3 uren
22 sep 2911 Z in 11 uren
23 sep 1260 Z in 3 uren

Het overgrote deel van deze vogels werd gedetermineerd als Visdief. Voor de Wadden en NH bleven de topdagen op een veel lager niveau steken:

18 aug Hbz 584 Z in 2 uren
22 sep Tersch 420 W in 2 uren

Van de seizoenstotalen per deelgebied lag het percentage op soort gebrachte stern voor de Wadden op 16,3%, voor NH op 17,7% en voor ZH op 89,6%. Ook de verhouding Noordse Stern:Visdief verschilde sterk:

ZH 1 : 111 (n= 46.078)
NH 1 : 8 (n= 1.741)
Wd 1 : 1 (n= 1.183)

De dagen met de meeste Visdieven zijn reeds genoemd, Noordse Sterns trokken vooral langs in de eerste week van aug bij Vlie: 4 aug 128 W in 1 uur en 5 aug 188 W en 100 O in 6 uren. De laatste waarnemingen werden op 23 okt voor het Waddengebied (Vlie) en ZH (West-K) gedaan en pas op 18 nov in NH (Hbz). De laatste Noordse Stern vloog langs op 21 okt (Hbz).

-Zwarte Stern - *Chlidonias niger*

Sinds 1977 waren er niet meer zo weinig Zwarte Sterns gezien als in dit verslagjaar. De doorkomst was overal nogal gespreid en uren met meer dan 10 exx. kwamen slechts weinig voor, alleen in ZH. Tot half aug was er bovendien nog weinig van gerichte trek te merken. De grootste aantallen werden gezien in sep, in die maand vloog ook vrijwel alles naar zuid. De beste dag was 22 sep met 139 Z in 8 uren bij Schev. De laatste vogels van het najaar werden gezien op 16 okt bij Schev en op 24 okt bij de Hbz.

-Dwergster - *Sterna albifrons*

Najaar 1983 was voor de Dwergster sinds 1975 de herfst met verreweg de laagste aantallen. Slechts ruim 700 exemplaren werden gezien in ruim 1800 uren, wat neerkomt op een totaal uurgemiddelde van minder dan 0,4. De meeste Dwergsterns werden in aug en sep gezien, waar bij vooral in ZH een opvallende trekpiek zuidwaarts in de derde week van sep optrad.

De grootste aantallen Dwergsterns vlogen langs in ZH, te weten 70% van het totaal (n= 709). Hier vlogen vrijwel alle vogels zuidwaarts (94%). In NH vloog slechts 66% zuid (n= 139) en op de Wadden vloog 77% naar zuid (n= 75). De laatste exemplaren werden waargenomen op 2 okt (Schev), 20 okt (Hbz) en 9 okt (Tersch). De topuren waren:

17 sep Schev 16-17 uur 25 Z
18 sep West-K 09-10 uur 26 Z

6.11. Alkachtigen - *Alcidae*

-Alk/Zeekoet - *Alca torda/Uria aalge*

In de tweede helft van 1983 werd een totaal vastgesteld wat het op één na hoogste was dat tot dusver gehaald werd. Alleen de herfst van 1980 reikte aanzienlijk hoger met 4.095 exemplaren. Hetzelfde geldt voor het landelijke seizoensgemiddelde dat voor 1983 op 1,3 uitkwam, in 1980 was dat 2,4. Minder dan in andere jaren was de passage van 'alk/zeekoeten' geconcentreerd op één of enkele trekdagen, ook waren de verschillen tussen de topdagen voor de deelgebieden onderling kleiner dan gewoonlijk.

De eerste waarneming van dit jaar werd gedaan op 20 jul (1 Zeekoet tp Texel), voorts kwamen uit aug 2 meldingen binnen (12e 1 Zeekoet tp Schev en 18e 1 N Hbz). Grotere aantallen verschenen niet voor eind okt binnen gezichtsafstand. De beste dagen waren:

28 okt	Schier	117 W en 6 O in 6 uren
29 okt	Hbz	28 Z en 82 N in 3 uren
30 okt	Hbz	10 Z en 116 N in 4 uren
12 nov	Schev	82 Z, 2 N en 3 tp in 4 uren
17 nov	Texel	3 Z, 82 N en 8 tp in 2 uren

Ook op andere dagen vlogen in alle drie de deelgebieden soms tot ruim 60 exemplaren in enkele uren langs.

Van de in totaal 2.365 waargenomen 'alk/zeekoeten' werden 239 (= 10%) individuen op soort gebracht. In ZH was het percentage op soort gebrachte vogels het hoogst (13%), tegenover respectievelijk 6% en 7% voor de Wadden en NH. 18% werd als Alk gedetermineerd. De verhouding Alk : Zeekoet bedroeg voor de deelgebieden:

ZH	1	:	5,6
NH	1	:	3,7
Wd	1	:	5,0

Het verschil in vliegrichting tussen de deelgebieden was opnieuw opvallend, bij NH vloog 74% noordwaarts, voor de Wadden was dit percentage 47 en bij ZH bedroeg het 25%.

-Papegaaiduiker - *Fratercula arctica*

De eerste Papegaaiduiker werd waargenomen aan de Hbz op 2 sep (1 N), de meeste exemplaren passeerden op 2 dagen:

28 okt	Schier	16 W in 3 uren
16 nov	Hbz	3 Z en 5 N in 3 uren

Verder vlogen in okt en nov maximaal 3 exx. op één dag langs, voornamelijk bij de Hbz en de Wadden.

-Kleine Alk - *Alle alle*

08 okt	Hbz	1 N	16 nov	Hbz	1 N
21 okt	Schier	1 W	20 nov	Hbz	1 N
	Vlie	2 W	27 nov	Egmond	1 Z
28 okt	Schier	1 W	28 nov	Hbz	1 tp
30 okt	Hbz	2 N	30 dec	IJm	3 Z
09 nov	Hbz	1 N			

6.12. Stootvogel en uilen - *Accipitridae en Strigidae*

-Wespendief - *Pernis apivorus*

06 okt Schev 1 Z

-Sperwer - *Accipiter nisus*

Veel waarnemingen uit okt (34 exx.), onder andere op:

22 okt	West-K	6 Z en 1 uit zee
23 okt	Castr	5 Z
	Schev	5 Z
08 nov	Schev	7 Z

-Bruine Kiekendief - *Circus aeruginosus*

Hooguit twee exemplaren per waarneming, de laatste op 3 nov bij Schev.

-Blauwe Kiekendief - *Circus cyaneus*

Vooraf in okt en nov langsvliegend; de meeste exx op:

01 okt	Hbz	3 Z
12 nov	Schev	4 Z en 1 uit zee
17 dec	Schev	3 Z

-Buizerd - *Buteo buteo*

Viermaal waargenomen, 2x in okt en 2x in nov.

-Torenvalk - *Falco tinnunculus*

Maximaal twee exemplaren per uur, vooral waargenomen in de periode sep-okt.

-Boomvalk - *Falco subbuteo*

In aug en sep regelmatig twee exemplaren per uur waargenomen.

-Smelleken - *Falco columbarius*

Doortrek vanaf eind sep en in okt:

30 sep	Schev	4 Z en 1 tp
01 okt	Hbz	3 Z en 1 N

-Slechtvalk - *Falco peregrinus*

15 dec Schev 1 uit zee

-Veldduif - *Asio flammeus*

30 aug	West-K	1 Z	01 okt	Huisd	1 Z
22 sep	Tersch	1 uit zee	02 okt	West-K	1 uit zee
30 sep	Texel	1 uit zee			

-Bosuil - *Strix aluco*

08 nov Schev 1 uit zee

6.12. Zeezoogdieren

-Gewone Zeehond - *Phoca vitulina*

27 aug	West-K	1 adult Z
30 sep	Schev	1 adult tp

-Bruinvis - *Phocoena phocoena*

06 jul Schev vermoedelijk 2 Z.